

KS. ZDZISŁAW MAŁECKI

KAPLAŃSTWO STAREGO TESTAMENTU

1. Dzieje kapłaństwa izraelskiego

W roku 2009 przypadła 150 rocznica urodzin św. Jana Vianney'a, proboszcza z Ars i patrona kapłanów. Na uczczenie tej rocznicy Ojciec św. Benedykt XVI Listem z dnia 16 VI 2009 roku ogłosił Rok Kapłański zaczynający się 19 VI 2009 w uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa i trwający do tej uroczystości 11 VI 2010¹. Ojciec św. ukazuje różne aspekty urzędu i posługi kapłańskiej w Kościele. Kapłaństwo w swojej dwutysiącletniej historii posługi w Kościele pozostaje ciągle jakąś tajemnicą inspirującą do różnych jego ocen. Wydaje się, że jedną z tych tajemnic jest powołanie do kapłaństwa przez samego Boga. W Nowym Testamencie mówimy o powołaniu kapłańskim ofiarowanym przez Boga młodym ludziom².

Kapłaństwo Starego Testamentu, choć dziedziczne, też u swojego początku było powołane przez Boga, jak czytamy w 1 Księdze Samuela:

„Spośród wszystkich pokoleń izraelskich wybrałem ich sobie na kapłanów, aby przychodzili do ołtarza mojego celem składania ofiary kadzidła, aby wobec Mnie przywdziewali efod” (1Sm 2,28)³.

W niniejszym opracowaniu chcemy spojrzeć na kapłaństwo Starego Testamentu: jak teksty biblijne Starego Przymierza przedstawiają kapłaństwo izraelskie, jego początki, posługę, organizację i pośrednictwo między Bogiem i Jego ludem.

W Księdze Wyjścia czytamy, że podczas wędrówki po pustyni, Mojżesz ustanowił brata swego Aarona arcykapłanem i jego czterech synów kapłanami: „Ty zaś rozkaż bratu swemu Aaronowi i jego synom wybranym spośród Izraelitów, zbliżyć się do ciebie, aby Mi służyli jako kapłani: Aaron i Nadab, Abihu, Eleazar i Itamar, synowie Aarona. I sprawisz szaty święte Aaronowi, bratu twemu, na cześć i ku ozdobie” (Wj 28,1-2).

Według Lb 1,50 Bóg całemu pokoleniu Lewiego, do którego należeli Mojżesz i Aaron, powierzył na pustyni troskę o przybytek : „Powierzysz natomiast troskę le-

1 Benedykt XVI, *List Jego Świątobliwości Benedykta XVI na rozpoczęcie Roku Kapłańskiego z okazji 150. rocznicy „dies natalis” Świętego Proboszcza z Ars, L'Osservatore Romano* (wyd. pol.) nr 7-8/2009, s. 3 nn.

2 K. Romaniuk, A. Jankowski, *Kapłaństwo w Piśmie św. Nowego Testamentu*, Katowice 1972, 26n.

3 M. Noth, *Ami und Berufung im Alten Testament*, Bonn 1958, 43.

witom o Przybytek Świadectwa, o wszystkie jego sprzęty i cokolwiek do niego należy” (Lb 1,50). Choć kapłaństwo będzie dziedziczne, to jednak i u jego początków było powołanie przez Mojżesza na rozkaz Pana Boga Aarona i jego czterech synów. W Księdze Wyjścia czytamy: „Wtedy przyprowadzisz Aarona i jego synów przed wejście do Namiotu Spotkania i obmyjesz ich wodą. Następnie ubierzesz Aarona w święte szaty i namaścisz go, aby mi służył jako kapłan. Każesz także zbliżyć się jego synom i ubierzesz ich w szaty. Potem namaścisz ich, jak namaściłeś ich ojca, aby mi służyli jako kapłani. Przez to zaś namaszczenie przetrwa kapłaństwo w ich pokoleniach na wieki” (Wj 40, 12-15). Szczegółowy opis wprowadzenia Aarona i jego synów w urząd kapłański zawiera Wj 29,1-35. Nadab i Abihu umarli bezpotomnie podczas wędrówki po pustyni. Według Kpł 10,1-7, była to kara za to, że ofiarowali przed Jahwe „inny ogień”⁴.

Kapłaństwo Aarona przetrwało na linii jego dwóch pozostałych synów: Eleazara i Itamara. Wybór lewitów i pełnienie przez nich funkcji związanych z opieką i służbą kapłańską w namiocie spotkania, jaki Mojżesz kazał sporządzić na pustyni, są faktami historycznymi⁵.

Powstaje jednak wątpliwość, czy zróżnicowanie funkcji liturgicznych na kapłańskie – pełnione przez Aarona i jego potomków oraz niższe – wykonywane przez pozostałych członków rodu Lewiego i podporządkowanie ich kapłańskiemu rodowi Aarona, miały miejsce od początków istnienia kultu Jahwe, czy też różnica między kapłanami lewitami wytworzyła się później⁶.

Terminologia biblijna, zwłaszcza Księgi Powtórzonego Prawa, która daje nam najwięcej informacji na ten temat, nie jest ścisła. Z Pwt 33,8-11 można wnosić, że początkowo nie czyniono różnicy między kapłanami i lewitami. Jednak później, z uwagi na wielką liczbę członków tego pokolenia, nie wszyscy lewici pełnili funkcje kapłańskie, ale tylko lewici mogli pełnić służbę w Namiocie Spotkania przy arce przymierza, a później w świątyni w Jerozolimie. Dopiero od połowy VIII wieku przed Chr., lewicki ród Aarona miał jakby monopol kapłaństwa (por. 2Krn 29,16-17. 20-24; 31,10-13). Rozróżnienie między kapłanami i lewitami, jakie można zauważyć w Księdze Powtórzonego Prawa (por. Pwt 17,9; 18,1), widoczne jest również

4 A. Tronina, *Księga Kapłańska*, Częstochowa 2006, 165.

5 Lewi – to imię własne, jego etymologia nie jest pewna. Jeśli się przyjmie, że jego źródłosłów stanowią trzy spółgłoski: l-w-h, to czasownik oparty na tym źródłosłowie może oznaczać: 1. „kręcić się w koło” – lewita byłby człowiekiem wykonującym taniec religijny, np. na podobieństwo kapłanów Baala (1Krl 18,26-28). 2. „towarzyszyć, przywiązać się do kogoś” – może na podstawie faktu, że Lea żona Jakuba, dała swemu synowi to imię (Rdz 29,34), podaje ludową etymologię – „już teraz mąż mój przywiąże się do mnie, bo urodziłam mu trzech synów”. W tym znaczeniu wyraz „lewi” byłby nazwą funkcyjną i oznaczałby – „oddany Bogu, przywiązany do Boga”. Teksty biblijne podają kilkakrotnie genealogię lewitów i doprowadzają ją do czasów niewoli (por. Rdz 46,11; Wj 6,16-25; Lb 26,57-62; 1Krn 5,27-6,38). Nie są one jednak spójne, gdyż należą do różnych tradycji. (D. Kellermann, *lewi*, TWAT IV, 499-510).

6 Tradycja kapłańska wiąże lewitów z Mojżeszem (por. Wj 32,25-29; Pwt 33,8-9), który również należał do tego pokolenia. Według tej tradycji zostali oni „będą mu służyć” (chodzi o przybytek) (por. Lb 1,50; 3,6-7). Pełnili oni funkcje związane z kultem ofiarniczym w świątyni. Nosili również arkę przymierza, stali przed Panem, służyli Mu i błogosławili ludowi w imieniu Jahwe.

w tzw. Torze Ezechiela (Ez 44,10-31)⁷. Kapłaństwo w linii Aarona ma swoją historię. Stróżem sanktuarium w Szilo za czasów sędziów był kapłan Heli z rodu Itamara, syna Aarona. Z tego rodu pochodził kapłan Abiatar, który ocalał, kiedy król Saul wymordował kapłanów w Nob (1Sm 22,20-23). Przyłączył się on do Dawida i później pełnił służbę przy arce przymierza wraz z kapłanem Sadokiem (2Sm 15,14-29) aż do śmierci Dawida (2Sm 17,15; 20,25). Ponieważ w rozgrywkach między pretendencjami do tronu po Dawidzie, Abiatar stanął po stronie Adoniasza, Salomon zwolnił go z funkcji kapłańskich w świątyni i nakazał mu zamieszkać w Anatot (1Krl 12,26-27). Na czele kapłanów stanął wtedy jako pierwszy kapłan tylko Sadok⁸.

Niewiele wiemy o kapłanach jerozolimskich z okresu po niewoli. Prorocy, Aggeusz i Zachariasz, wspominają sadokitę, arcykapłana Jozuego (Ag 1,1; 2,2; Za 3,1-9.6.11-13; Ezd 2,2; 3,2; 5,2). Księga Ezdrasza mówi o kapłanie Ezdraszu, uczonym i biegłym w Prawie sadokicie, który przybył z Babilonu do Jerozolimy, ale tylko na czas potrzebny do przeprowadzenia reformy religijnej za rządów namiestnika Nehemiasza (Ezd 7,6-10; Neh 8,1-10,40).

Księga Nehemiasza wspomina arcykapłana Eliasziba, który tylko połowicznie wprowadzał w życie reformy religijne rozpoczęte przez Ezdrasza (Neh 13, 4-28). Księga Syracha wspomina sadokitę arcykapłana Szymona (Syr 50,1-21), a Księga Machabejska wspomina świątobliwego arcykapłana Oniasza III, ostatniego z linii sadokitów (2Mch 3,1-3), który został podstępnie usunięty ze stanowiska arcykapłana w 175 roku przed Chr., a później zamordowany w Dafne koło Antiochii w 170 r. (2Mch 4,32-35).

Później przyszły czasy zdobywania urzędu arcykapłana drogą przekupstwa. Po śmierci Oniasza urząd arcykapłana objął nielegalnie jego brat Jazon (2Mch 4,7-14), a po trzech latach w ten sam sposób ten urząd uzyskał beniaminita Menelaos. Autorytet arcykapłanów i kapłanów jerozolimskich zaczął tracić na znaczeniu⁹.

2. Posługa kapłańska

Jak czytamy w Księdze Wyjścia (Wj 25-30), Mojżesz na rozkaz Pana Boga kazał zbudować przybytek – Namiot Spotkania: „I uczynią Mi świąty przybytek, abym mógł zamieszkać pośród was” (Wj 25,8). Jahwe chciał zamieszkać pośród swego ludu. W tym celu kazał Mojżeszowi zbudować Namiot Spotkania, aby być obecnym pośród swego ludu i wysłuchiwać jego prośby. Po zbudowaniu Namiotu Spotkania i wyposażeniu go w arkę przymierza i wszystkie święte naczynia liturgiczne, kazał również wyznaczyć Aarona – brata swego i jego czterech synów, aby Mu służyli jako kapłani: „Ty zaś rozkaż bratu twemu Aaronowi i jego synom wybranym spośród Izraelitów, zbliżyć się do ciebie, aby Mi służyli jako kapłani” (Wj 28,11).

7 A. H. J. Gunneweg, *Leviten und Priester. Hauptlinien und Traditionsbildung und Geschichte des israelitischen Kultpersonals*, Göttingen 1965, 72.

8 C. E. Haner, *Who was Zadok?* JBL 82, 1963, 89-94.

9 Józef Flawiusz, *Dawne dzieje Izraela*, Poznań 1979, s. 958-961, podaje dosyć dużo informacji o urzędzie arcykapłana w tym okresie. Por. W. Dommerhausen, *kohen*, TWAT IV, 76.

Służba kapłańska związana była ze zbudowanym na pustyni Namiotem Spotkania – wzorem zbudowanej później w Jerozolimie świątyni – sanktuarium Jahwe – jedyne Boga Izraela. Lud, zarówno na pustyni, jak i w Jerozolimie, przychodził do sanktuarium, aby „poradzić się Jahwe” i wtedy kapłani w imieniu Boga udzielali wyroczni. Ta funkcja była jakby ważniejsza od nauczania Tory i składania ofiar. W Pwt 33,10 czytamy: „Niech nakazów uczą Jakuba, a Prawa Twego Izraela, przed Tobą palą kadzidło, na Twoim ołtarzu całopalenia”¹⁰.

W czasie wędrówki po pustyni, Izraelici kiedy chcieli „poradzić się Boga” zwracali się do Mojżesza. Jeśli Mojżesz za radą Jetro, swojego teścia, zgodził się na pomocników sądowych, to jednak zastrzegł sobie prawo pójścia przed oblicze Boże z trudniejszymi sprawami ludu (Wj 18,19). Ktokolwiek chciał się „poradzić Jahwe”, udawał się do Namiotu Spotkania, do którego wchodził tylko Mojżesz i tam rozmawiał z Bogiem twarzą w twarz (Wj 33,7-11). Był to jednak osobisty przywilej Mojżesza (Lb 12,6-8). Kapłani radzili się Boga za pośrednictwem efodu oraz Urim i Tummim¹¹.

a. Efod. Wzmianki o efodzie dają się podzielić na trzy kategorie

1. Efod lniany- ěpod bad – który oznacza jakąś szatę kapłańską, jaką nosił młody Samuel w przybytku w Szilo (1Sm 2,18), kapłani sanktuarium w Nob (1Sm 22,18), Dawid tańczący przed arką (2Sm 6,14). Była to szata, którą się przepasywano i która niezbyt przykrywała ciało (2Sm 6,20), może jakiś rodzaj opaski na biodra.

2. Efod – który stanowił specjalną część ubioru najwyższego kapłana po niewoli. Była to szeroka wstęga materiału utkanego ze złotej nici, różnobarwnej wełny i lnu. Przedmiotem związanym z efodem był choszen, czyli pectorał (Wj 28,15-30; 39,8-21). Był on sporządzony z tej samej tkaniny co efod i miał kształt kwadratowej kieszeni, do której wkładano Urim i Tummim.

3. Teksty biblijne nie określają wyraźnie, czym był efod, jednak z pomocą przyszły nam teksty pozabiblijne. W jednym z poematów z Ras Szamra – epod oznaczał suknię bogini Anat. W starożytnym syryjskim – epattu – oznacza bogatą suknię. Efod kapłański był suknią ozdobną, noszoną na zewnątrz, jego wygląd i cel nie jest do końca jasny. Przyjmuje się, że do efodu arcykapłana przytwierdzony był choszen ha miszpat – kieszeń, w której przechowywano kamienie Urim i Tummim, służące do odczytywania woli Bożej.

b. Urim i Tummim

Były to święte losy. Etymologia i znaczenie tych słów również nie jest pewne. Zwykle myśli się o małych kamieniach, które wyciągano z kieszeni efodu w celu odczytywania woli Bożej¹².

10 H. Langkammer, *Kapłaństwo i kapłani Starego Przymierza*, w: *Życie religijne w Biblii*, Lublin 1999, 141-155.

11 B. Johnson, *Urim und Tummim als Alphabet*, An Swed Theol. Inst., 9, 1973, 23-29.

12 I. Friedrich, *Ursprung und Wesen von Ephod und Choschen im Lichte des Alten Oriens*, Diss. Wien 1963, 47n.

3. Kapłani i nauczanie

Błogosławieństwo nad Lewim w Pwt 33,10 zaleca lewitom podwójną funkcję: odczytywanie woli Bożej przez Urim i Tummim oraz nauczanie ludu: „Niech nakazów (miszpatic) Twych ucza Jakuba a pouczeń (torot) Izraela przed Tobą palą kadzidło, a na Twoim ołtarzu całopalenia” (Pwt 33,10).

U proroka Jeremiasza czytamy: „Bo przecież nie zabraknie kapłanowi pouczenia (tory), ani mędrcomu rady, ani prorokowi słowa” (Jr 18,18). Prorok Ezechiel w wizji grzechów, jakich dopuszczał się Izrael, zapowiadał klęskę. W przeciwieństwie do Jeremiasza, który mówił, że nie zabraknie kapłanowi pouczenia, Ezechiel zapowiada sytuację przeciwną: „Klęska za klęską spada, wieść okrutna zachodzi jedna za drugą. Będą domagać się od proroka objawienia, lecz kapłanowi zabraknie nauki, a starszym rady” (Ez 7,26).

Słowo „torah” próbowano wyprowadzić od czasownika „jarah – rzucać, miotać”. W Joz 18,6 użyte jest w znaczeniu „rzucić los”. Łączono to z wypowiedaniem przez kapłana wyroczni i powoływano się na asyryjskie „tertu – wyrocznia”. Większość egzegetów przyjmuje jednak, że słowo „torah” pochodzi od rdzenia – jrĥ – używanego w formie przyczynowej w znaczeniu – „wskazywać, nauczać”. Wskazywałoby to raczej na „nauczanie, instrukcję” i tłumaczenie tego rdzenia przez „prawo” nie jest w pełni doskonałe¹³.

To „Prawo”, jak czytamy w Pwt napisał Mojżesz i powierzył je kapłanom: „I napisał Mojżesz to Prawo i dał je kapłanom, synom Lewiego, noszącym Arkę Przymierza Pańskiego i wszystkim starszym Izraela” (Pwt 31,9). Według Pwt 33,10, kapłani mają nauczać Izraela toroth Jahwe, (por. Oz 4,6). Kapłan, który naucza jest wysłannikiem Pana Zastępów: „Wargi kapłańskie bowiem powinny strzec wiedzy, a wtedy pouczenia będą szukali u niego, bo jest on wysłannikiem Pana Zastępów” (Ml 2,7). Kapłan nauczał w sanktuarium, z którym był związany i do którego przychodził lud w pielgrzymkach. Ten lud przynosił ofiary, a potem prosił kapłanów o radę. Prawo przechowywane było w świątyni i odczytywane w roku szabatowym w czasie Święta Namiotów: „I rozkazał im Mojżesz: Po upływie siedmiu lat w roku darowania długów, w czasie Święta Namiotów, gdy cały Izrael się zgromadzi, by oglądać oblicze Pana, Boga twego, na miejscu, które On sobie wybierze, będziesz czytał to Prawo do uszu całego Izraela” (Pwt 31, 10-11).

Pierwotnie „torah” była jakąś krótką instrukcją na szczegółowy temat, szczególnie gdy chodziło o sprawy kultu. Kapłan określał co jest święte, a co nie jest święte, co czyste, a co nieczyste: „To jest ustawa wieczysta dla wszystkich waszych pokoleń, abyście rozróżniali między tym co święte, a tym co świeckie, między tym co nieczyste, a tym co czyste” (Kpł 10,9-10).

W miarę, jak torah kapłańska stawała się Torą – Prawem, zbiorem przepisów, które regulowały relacje człowieka do Boga, i jak kapłani byli uważani za jej reprezentantów, coraz bardziej podkreślano troskę o dyspozycję wewnętrzną, aby kult

13 S. Łach, *Znaczenie wyrażenia tórâh w Psalterzu*, RBL 38, 1975, 151-159.

był miły Bogu, kapłani stali się autorytetami w sprawach kultu i moralności¹⁴.

Prorocy pełnili taką samą rolę, ale w odmienny sposób. Prorok był mężem słowa – dabar – wysłannikiem Boga, któremu Bóg dawał bezpośrednio natchnienie. Był narzędziem Bożego objawienia, podczas gdy kapłan był narzędziem Tory, depozytariuszem i interpretatorem pewnej wiedzy, która niewątpliwie pochodziła od Boga, ale była przekazem tradycji i praktyki kapłańskiej.

Począwszy od niewoli, nauczanie przestało być wyłączną domeną kapłanów. W niewoli lewici nie spełniali funkcji kapłańskich, ale stali się kaznodziejami i katechetami ludu i nauczanie stało się niezależne od kultu w synagogach. Powstała nowa kasta pisarzy i uczonych w Piśmie, do której należeli ludzie świeccy¹⁵.

4. Kapłani i kult ofiarniczy

W błogosławieństwie Mojżesza nad Lewim w Pwt 33,10, pierwsza część wiersza mówi o nauczaniu Jakuba, jakie prowadzić mają kapłani, a druga część mówi o kulcie ofiarnym, jaki mają sprawować w świątyni: „Przed Tobą palą kadzidło, na Twoim ołtarzu całopalenia” (Pwt 33,10).

Spełnianie kultu ofiarniczego należało do istotnych zadań posługi kapłańskiej w Izraelu. Teksty Starego Testamentu, poczynając od Księgi Sędziów, mówią o składaniu ofiar ku czci Jahwe. Bóg nakazał Gedeonowi zburzyć ołtarz Baala, a zbudować ołtarz z kamieni i na nim złożyć ofiarę całopalną z cielca ku czci Jahwe. W Sdz 13, 16-23 czytamy, że anioł zaprosił Manoacha, ojca Samsona, aby złożył całopalenie, które zostało przyjęte. W opowiadaniu o dzieciństwie Samuela, jego ojciec Elkana, osobiście złożył ofiarę w Szilo (1Sm 1,3.4.21; 2,19). Królowie – Saul, Dawid i Salomon składali ofiary, ale nie wiemy, czy królowie Izraela byli też kapłanami i czy w tym czasie kapłani byli jedynymi sprawcami kultu ofiarniczego. Achaz sam złożył pierwszą ofiarę na ołtarzu, jaki widział w Damaszku i jego kopię kazał zbudować w Jerozolimie, a kapłanowi Uriaszowi polecił spełniać kult ofiarniczy na tym ołtarzu (2 Krl 16,12-16).

Kapłani Starego Testamentu nie byli w ścisłym tego słowa znaczeniu ofiarnikami. Mogli zabijać ofiary, ale to nie było ich wyłącznym przywilejem. Rola kapłanów zaczęła się przy obrzędzie związanym z krwią; która była najświętszą częścią ofiary (Kpł 17,11.14), dlatego, że była ona wylewana na ołtarz, który symbolizował Boga. Kapłan był i jest „sługą ołtarza” i ta żywa tradycja chrześcijańska ma swój rodowód na kartach Starego Testamentu¹⁶.

Tak określana rola kapłanów, jaką było składanie ofiar, stopniowo się utrzymywała w miarę, jak zanikała ich rola w głoszeniu wyroczni i w miarę, jak rolę nauczania przejmowały inne osoby. Ta ewolucja działała też i odwrotnie w ten sposób, że funk-

14 F. Crüsemann, *Die Tora. Theologie und Sozialgeschichte des alttestamentlichen Gesetzes*, München 1992, 43n.

15 E. Ulrich, *Priests, Prophets and Scribes: Essays on the Formation and Heritage of Second Temple Judaism*, in *Honor of J. Blenkinsopp*, Sheffield 1992, 34n.

16 S. Łach, *Starożytność rytuału ofiar (Kpł 1,1-7,35)*, RTK 1,1967, 19-38.

cja ofiarnicza była coraz bardziej rezerwowana dla kapłanów, aż stała się ich funkcją zasadniczą. Zburzenie świątyni oznaczało koniec ich funkcji ofiarniczej. Religię rytualną świątyni zastąpiła religia Tory, a kapłani zostali zastąpieni przez rabinów.

5. Spojrzenie na kapłaństwo Starego Testamentu w świetle tekstów nowotestamentalnych

Stary Testament w swoich licznych i rozproszonych tekstach w różnych księgach, a zwłaszcza w Pięcioksięgu, daje nam bogaty i różnorodny obraz kapłaństwa. Ten obraz czasem jest bardzo rozległy i trudny do jasnego sprecyzowania. Widzieliśmy, że różne tradycje biblijne w różny sposób przedstawiają ten obraz kapłaństwa. Najmłodsza tradycja kapłańska najbardziej szczegółowo przedstawia cele i zadania kapłanów, jakie mieli do spełnienia wobec Boga, świątyni i ludu, którym służyli. Nie do końca jasno przedstawione są początki posługi kapłańskiej.

Od początku swojej posługi w Izraelu, kapłani pełnili rolę zwierzchników duchowych. Pouczali lud o przykazaniach Jahwe, wstawiali się za nim w modlitwie, a w pierwszym rzędzie byli odpowiedzialni za kult ofiarniczy.

Będąc bliżej Boga niż ich świeccy bracia, musieli też dbać o wyższy poziom moralności i świętości. Dotyczyło to zwłaszcza arcykapłana, który wchodząc „za zasłonę”, miał niejako kontakt z Jahwe, źródłem świętości całego Izraela. Jahwe sam święty, domagał się świętości Izraela, a zwłaszcza kapłanów: „Bądźcie świętymi, bo Ja jestem święty Pan, Bóg wasz” (Kpł 19,2), a podobnie czytamy w Kpł 20,26: „Będziecie dla Mnie święci, bo Ja jestem święty, Ja Pan”. Bliski kontakt kapłanów izraelskich z ich Bogiem wymagał od nich szczególnej świętości życia. Świętość pojmowano jednak bardziej jako odcięcie się od praktyk pogańskich, niż jako wysokie standardy moralne. Udział w obrzędach żałobnych pojmowany był jako brak szacunku dla Jahwe, jedynego Boga, którego sługami byli kapłani.

Do szczególnej świętości przez kontakt z Bogiem w przybytku, zobowiązany był arcykapłan: „Nie będzie wychodził z przybytku świętego, nie będzie bezcześcił świętego przybytku swego Boga, bo ma na sobie diadem, oliwę namaszczenia swego Boga” (Kpł 21,12).

Pragnienie świętości kapłanów i ofiar przez nich składanych zostało ostatecznie spełnione w osobie Jezusa Chrystusa. Jako nasz arcykapłan, objawił On niedościgły wzorzec świętości i absolutną czystość moralną. Św. Paweł w 2 Liście do Koryntian pisze o Jezusie: „On to dla nas grzechem uczynił Tego, który nie znał grzechu, abyśmy się stali w Nim sprawiedliwością Bożą” (2 Kor 5,21). A w Liście do Hebrajczyków czytamy: „Takiego bowiem trzeba nam było arcykapłana: świętego, niewinnego, nieskalanego, oddzielonego od grzeszników” (Hbr 7,26). Będąc Głową Kościoła, uświęca go jako własną Oblubienicę – „abyśmy byli święci i nieskalani przed Jego obliczem” (Ef 1,4; por. 5,25-27; Kol 1,22). To dzieło uświęcenia osiągnie wypełnienie w zaślubinach Baranka z czystą Oblubienicą (Ap 19,7). „Baranek niepokalany i bez zmyzy” (1 P 1,19) sam siebie uczynił „ofiara przebłagalną za nasze grzechy” (1 J 4,10).

Podstawowym zadaniem kapłanów było rozgraniczenie między sferą sacrum i profanum, pomiędzy czystym a nieczystym (por. Kpł 10,10). Nie wolno im było sprofanować świątyni jakkolwiek nieczystością. Wszelkie zaniedbania były bezczeszczeniem świętego imienia Jahwe.

Podobnie, jak kapłani lewiccy, również kapłani Nowego Przymierza mają większą odpowiedzialność w Kościele niż świeccy uczestnicy kapłaństwa powszechnego. Kapłani winni zachowywać posłuszeństwo wobec słowa Bożego (1 Tm 3,2 – 5,22; Tt 1,6-9) „jako żywe przykłady dla stada” (1P 5,3). Wówczas dopiero stają się godni szacunku i czci (1 P 5,5; 1 Tm 5,1-17). W swojej posłudze mają się troszczyć o duchowe dobro wiernych (1 Tm 6,7-11)¹⁷.

6. Kapłan jako pośrednik

Te różne funkcje i przymioty kapłaństwa mają jedną wspólną płaszczyznę, jest nią pośrednictwo między Bogiem i Jego ludem. Kiedy kapłan udzielał wyroczni Pana, to przekazywał ludziom odpowiedź daną przez Boga. Kiedy dawał jakąś instrukcję opartą na Prawie, to przekazywał Prawo pochodzące od Jahwe. Kiedy przynosił na ołtarz krew i mięso ofiarne, lub spalał na ołtarzu kadzidło, to przedstawiał Bogu modlitwy i prośby wiernych. W pierwszych dwóch swoich funkcjach reprezentował ludzi wobec Boga, a w trzeciej był pośrednikiem.

Słowa z Listu do Hebrajczyków o arcykapłanie mają znaczenie dla całego kapłaństwa: „Każdy bowiem arcykapłan z ludzi brany dla ludzi bywa ustanawiany w sprawach odnoszących się do Boga, aby składał dary i ofiary za grzechy” (Hbr 5,1). Kapłan był i jest pośrednikiem, tak jak byli nimi kapłani i prorocy, choć ci ostatni przez osobisty charyzmat, jako wybrańcy Boży¹⁸.

Kapłan jest pośrednikiem przez swoje powołanie i swoją profesję. Ten istotny rys ukazuje się w kapłaństwie Chrystusa – Pośrednika człowieka i Boga, jedyne Kapłana i Ofiary doskonałej¹⁹.

Na wzór Chrystusa – kapłani są głosicielami Słowa Bożego i szafarzami Tajemnic Bożych. Św. Paweł w Liście do Koryntian pisze: „Od szafarzy już tutaj się żąda, aby każdy z nich był wierny” (1Kor 4,2). Wpatrując się w Roku Kapłańskim w postać i posługę kapłańską św. Jana Vianney’a – proboszcza z Ars, chcemy wziąć go dla siebie za wzór wierności w posłudze kapłańskiej i prosić o wstawiennictwo i wyprośzenie nam łaski wierności u Najwyższego Kapłana Nowego Przymierza – Jezusa Chrystusa.

17 C. Spicq, *La spiritualité sacerdotale d'après sainte Paul*, Paris 1949, 51n.

18 D. Wiederkehr, *Die Theologie der Berufung in den Paulusbrieffen*, Fribourg 1963, 71n.

19 J. Jelito, *Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech*, RBL 3,1950, 325-364.